

СТАНОВИЩЕ

от Проф. д-р Виктория Цветанова Дойчева, дм

Катедра „Епидемиология“ при МУ-София

Външен член на Научно жури въз основа на

Заповед № 1084/ 23. 04.2019г. на Ректора на МУ- Плевен

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование „Здравеопазване и спорт“, в професионално направление „Медицина“ и научна специалност „Епидемиология“ на докторантката на самостоятелна подготовка към Катедра „Инфекциозни болести, епидемиология, паразитология и тропическа медицина“ при ФОЗ на МУ-Плевен, д-р Тонка Иванова Върлева

Тема на дисертационният труд: „Проучване на биологичните и поведенческите показатели за разпространение на инфекция с ХИВ сред рискови групи“

Научен ръководител: доц. д-р Димитър Шаламанов, дм

Научен консултант: проф. д-р Христо Тасков, дмн

Представеният ми комплект документи и материали отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в РБългария и са в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав в МУ-Плевен за придобиване на ОНС „доктор“.

Актуалност на дисертационният труд

HIV- инфекцията е сериозно предизвикателство за световното здравеопазване. В света приблизително 36,9 милиона понастоящем живеят с HIV-вируса, а десетки милиони са починали от СПИН от началото на епидемията. Все още много от хората живеещи с HIV нямат осигурен достъп до лечение, превенция и грижи. През последните две десетилетия в световен мащаб бяха предприети значими глобални усилия за превенция

на епидемията и въпреки предизвикателствата , бе постигнат значителен напредък. По време на Срещата на високо равнище на Генералната асамблея на ООН в Ню Йорк, САЩ (6–8 юни 2016 г.) бе приета нова Политическа декларация за прекратяване на епидемията от СПИН. HIV-инфекцията е социално значимо заболяване, свързано с поведението на хората, което налага необходимост от задълбочено познаване на социалните и поведенчески детерминанти на инфекцията. HIV- инфекцията в Източна Европа и Латинска Америка е широко разпространена сред употребяващите интравенозни наркотици (УИН). Тази рискова група може да предаде инфекцията и по сексуален път , особено при мъже правещи секс с мъже (МСМ). И в България основна популация с HIV- инфекция са УИН, като в периода 2006-2012г. техният брой нараства значително, като през 2009г. УИН съставляват 46% от новодиагностицираните HIV-позитивни.

В настоящият дисертационен труд д-р Върлева представя проучванията и резултатите от интегрирания биологичен и поведенчески надзор (ИБПН-04-16) при УИН.

Дисертационният труд е написан на 205 страници и е богато онагледен с 34 таблици , 29 фигури и 14 приложения. Състои се от Въведение и използвани съкращения- 2 стр., Литературен обзор- 26 стр. , Цел и задачи- 1 стр., Материали и методи- 19 стр., Собствени проучвания- 76 стр., Обобщения, изводи, приноси , препоръки - 2 стр. и 14 приложения- 51 стр. Библиографията включва 274 източника, от които 12 на кирилица и 262 на латиница. Д-р Върлева представя 4 публикации свързани с дисертационният труд, в които тя е първи автор.

Авторефератът е оформен съгласно изискванията и в него са отразени най-съществените моменти от дисертационния труд.

Целта на дисертационният труд е ясно и точно формулирана- да се проведе системен ИБПН сред УИН с оглед определяне на насочени и специфични превантивни интервенции сред тях. За постигането на тази цел са набелязани 4 задачи. Използвани са редица съвременни **материали и методи**- метод на предварителните проучвания,

статистически анализ на количествените показатели, експертен анализ, сравнителен анализ.

Литературният обзор отразява в пълнота разпространението на HIV-инфекцията в различните части на света, в България и сред отделните уязвими групи. Представеният материал е богат, компетентно анализиран от дисертантката и показва нейната широка осведоменост по проблемите на HIV-инфекцията.

Оценка на резултатите

В раздела „**Собствени проучвания**“ д-р Върлева извършва задълбочено и всеобхватно проучване на биологичния и поведенчески надзор на УИН през периода 2004-2016г. Направена е обща характеристика на участниците в проучването- по пол, възраст, образование ,етническа принадлежност. Подробно са разгледани различните инжекционни практики по вид на инжектираното вещество, продължителност на инжектирането на наркотични вещества, рисковите практики при инжектирането, както и сексуалното поведение на УИН. Д-р Върлева установява , че основен фактор за трансмисия на HIV при УИН са рисковите инжекционни практики. Освен това ,голямо значение за инфектирането с HIV има рисковото сексуално поведение. Комбинацията от сексуален риск и инжектиране на наркотици създава комплекс от смесена експозиция, която улеснява разпространението на HIV- инфекцията. Дисертантката прави заключението, че поради наблюдаваната сексуална активност и умерено практикуване на защитен секс, сексуалния път за разпространение на HIV при УИН е много вероятен. Подробно , задълбочено и компетентно д-р Върлева представя услугите за превенция ,които се предоставят на УИН. Националните програми за превенция и контрол на HIV в България след 2001г. осъществяват дейности и услуги за намаляване на рисковото инжекционно и сексуално поведение при УИН. Проучванията на дисертантката в рамките на ИБПН-04-16 предоставя данни за основни услуги за превенция на HIV- инфекцията: информация за начините на предаване на инфекцията, изследване и консултиране за HIV, обмен на игли и спринцовки, осигуряване на безплатни презервативи и изследване за хепатит В, С и сифилис. Д-р Върлева подробно описва своите наблюдения и анализи върху разпространението на HIV, хепатити и

сифилис сред УИН и заключава , че разпространението на HIV сред УИН в България е в долния квартал на глобалното разпространение ,но е неколkokратно по-високо от това в общото българско население. Дисертантката прави задълбочено проучване и многофакторен анализ на връзката между заразеността с HIV и показатели като пол, възраст, степен на образование, етническа принадлежност на респондентите. Извършени са и проучвания върху HIV серопозитивност и продължителност на употребата на наркотици, както и върху различните инжекционни практики и сексуално поведение на респондентите.

Дисертантката прави 7 основни извода, които логично следват представените резултати от проведеното проучване. Набелязани са 3 препоръки за усъвършенстване на дейностите на биологичният и поведенчески надзор при УИН .

Изведени са 4 приноса с оригинален характер за науката и 6 приноса с научно-приложен характер , с които съм напълно съгласна.

Заключение

Считам че, дисертационният труд съдържа научни и приложни резултати, които представляват оригинален принос за науката и отговаря на критериите за придобиване на научна степен „доктор“. Проучването е проведено изключително прецизно и всеобхватно и показва, че дисертантката притежава задълбочени теоретични познания в областта на епидемиологията и превенцията на HIV инфекцията.

От гореизложеното , давам убедено своята **положителна оценка** на проведеното мащабно епидемиологично проучване и анализ, представени в дисертационния труд и предлагам на Почитаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „**доктор**“ на д-р Тонка Иванова Върлева.

30.04.2019г.

Проф. д-р В. Дойчева, дм

